

Sint Bernard – I Hear a Voice

- Ch. 'Frandley Stephanie' geschilderd in 1896 door Maud Earl (1863-1943).

Ze spelen, rennen achter wild aan, verzorgen pups of kijken ons aan: honden op schilderijen. Zulke schilderstukken zijn onmisbaar bij het ontrafelen van de geschiedenis van rashonden...

TEKST EN ILLUSTRATIES: RIA HÖRTER

We zien hier een schilderij dat aan het einde van de negentiende eeuw is gemaakt en dat zonder meer de kwalificatie 'magistraal' of 'imponerend' verdient. De afgebeelde Sint Bernard houdt ferm stand in wat een behoorlijke sneeuwstorm lijkt te zijn. De benen staan stevig in de sneeuw geplant en het opgeheven hoofd doet vermoeden dat de hond iets waarneemt en gereed is om in

actie te komen. De titel van het schilderij, *I Hear a Voice*, bevestigt dat vermoeden. Het is vaak niet helemaal zeker of het de kunstenaar is geweest die zijn schilderij een naam geeft; het kan ook de opdrachtgever zijn of degene in wiens collectie het werk zich bevindt.

KLEURGEBRUIK

Het getuigt van groot talent om bij een

schilderij dat een hond in de sneeuw uitbeeldt, de kleuren paars en oranje-rood te gebruiken, met als resultaat dat het kleurgebruik niets afdoet aan de setting in de sneeuw, maar, integendeel, die indruk nog versterkt. De kunstenaar is zuinig geweest met het gebruik van verschillende kleuren; oranje-rood is aangebracht voor zowel de achtergrond als voor de vacht van de hond. Wit is gebruikt voor de vacht, de sneeuw en de staartpunt. Het donkere masker maakt het hoofd imposant en dat is ook meteen één van de kenmerken van dit ras.

Deze hond is geschilderd in wat men de 'late Victorian style' van deze kunstenaar noemt. Kenmerk daarvan is dat het object 'full page' is afgebeeld, maar wel tot in detail is uitgewerkt.

DE HOND

Ook al is dit schilderij meer dan honderd jaar geleden gemaakt, de kunstenaar heeft – moderne fotografen zouden dat ook doen – deze Sint Bernard geportretteerd in haar oorspronkelijke leefomgeving, de sneeuw. En dat terwijl het hier gaat om een onvervalste showkampioen en helemaal niet om een werkhond. Maar in de rashondenwereld zijn er nu eenmaal rassen die direct worden geassocieerd met gebeurtenissen, heldendaden of andere acties. Zo is de Newfoundlander talrijke keren afgebeeld met een uit het water gered kind, lijken Sennenhonden niet zonder hun karretjes te kunnen en rennen Dalmatische Honden veelal achter een koets aan. Gelukkig heeft de kunstenaar afgezien van het eeuwige vaatje met rum om de nek van de Sint Bernard; het zou afbreuk hebben gedaan aan zijn portret als rashond.

We weten niet alleen wanneer het schilderij is gemaakt (1896), maar ook welke hond is afgebeeld. We kijken naar Ch. 'Frandley Stephanie', gefokt door W.A. Kirkham en op 22 maart 1891 geboren. Zij is een kleindochter van de beroemde Ch. 'Plinlimmon' en is ten tijde van het maken van dit schilderij in, wat de Engelsen noemen, haar prime: op haar mooist. Stephanie wordt verkocht aan Mrs. S. Jagger en behaalt in 1895 de kampioenschapstitel.

SINT BERNARD TOEN EN NU

In de Zwitserse bergen, op een hoogte van ruim 2.000 meter, ligt het door Bernhard de Menthon gestichte 'Hospiz', een klooster dat reeds in de elfde eeuw wordt genoemd. Het klooster staat op een strategische plaats op de naar Bernhard genoemde bergpas tussen Zwitserland en Italië. Reizigers, kooplieden, geestelijken, maar ook lieden op zoek naar een veilige plek bezoeken het klooster en vinden er onderdak. Niet iedereen heeft het geluk

het klooster ongedeerd te bereiken, want niet zelden wordt men overvallen door sneeuwstormen en lawines. De kloosterlingen zien het als hun taak gestrande reizigers op te sporen en veilig naar het klooster te brengen. Het is niet duidelijk hoe precies de link is ontstaan tussen de 'Hospiz' en de honden. Men gaat er van uit dat de inwoners van de dorpen in de dalen aan het einde van de zeventiende eeuw dogachtige honden aan het klooster schenken. In eerste instantie waarschijnlijk voor de bewaking, maar in de praktijk blijken deze honden een talent te hebben voor het 'voorspellen' van stormen en lawines; een soort zesde zintuig dat bij honden voorkomt en waarmee zij, bijvoorbeeld, ook aardbevingen en onweer voelen aankomen. De volgende logische stap is het inzetten van deze honden bij het reddingswerk van de kloosterlingen. Ze blijken over een goede neus te beschikken en kunnen mensen die zo'n drie meter onder de sneeuw liggen nog ruiken. Over de geschiedenis van het ras voor 1600 is niets meer bekend dan dat het behoort tot de grote groep van zware dogachtigen, die overal in midden Europa aanwezig zijn. Dit type hond is waarschijnlijk uit Azië afkomstig en komt, via Griekenland, bij de Romeinen terecht, met wie ze de Alpen over trekken. De Sint Bernard ontwikkelt zich tot een apart type dankzij het wat geïsoleerde bestaan. Het oudste document waarin wordt gesproken over deze honden als reddingshonden dateert van 1774; daarin wordt vermeld dat de honden van het klooster dit werk al heel lang doen. De oudste afbeelding van een Sint Bernard is al van 1695 en deze is nog steeds op de Hospiz aanwezig.

Aan het begin van de negentiende eeuw is het ras bijna uitgestorven en worden de Newfoundlander, Pyreneese Berghond en Mastiff ingekruist. Ook weten we dat Heinrich Essig, de schep-

• De Earl familie. Maud staat achteraan, helemaal rechts.

per van de Leonberger, langharige Sint Bernards uit het Hospiz haalt. Dit omdat hun vachten in de sneeuw een belemmering vormen.

Het is aan de Zwitser Heinrich Schumacher te danken dat er een planmatige fokkerij met het ras ontstaat. Hij is ook de eerste die een stamboekhouding voert en zijn fokproducten naar Engeland en Rusland verkoopt. In 1815 (!) zet de eerste Sint Bernard voet op Engelse bodem en rond 1900 zijn daar al zes rasverenigingen.

De raspunten worden in 1883 in Zwitserland opgesteld en in 1884 wordt de rasvereniging opgericht. Na enige strijd tussen Engeland en Zwitserland wordt laatstgenoemde als land van herkomst aangewezen (1887).

In de negentiende eeuw is het ras onder andere bekend als 'Alpine Hund', 'Alpine Mastiff', 'Hospiz Hund', 'Barry Hund' en 'Berghund'. In 1865 verschijnt de naam 'Bernhardiner' en die naam wordt in 1880 officieel.

Het verhaal van dit ras is niet compleet als 'Barry' niet wordt vermeld. Barry is een 'kloosterhond' die leefde van 1800 tot 1814 en volgens kenners redt hij in die 14 jaar meer dan 40 mensen. Barry is – opgezet – te bewonderen in het Natuurhistorisch Museum in Bern. De rasvereniging in Nederland, de Hol-

• *Pater Formaz met (een nieuwe) Barry bij de Hospiz in 1957. (Foto: National Geographic Magazine George Pickow).*

landsche Sint Bernard Club, dateert van 1926 en duidt het ras aan als: van 'oude Zwitserse waakhond' via 'reddingshond' naar 'trouwe gezinshond'. Bij een ras dat zich snel over geheel Europa verspreidt, al bijna 200 jaar in Engeland aanwezig is en ook in Amerika meer dan 30 rasclubs kent, is er uiteraard sprake van typeverschil. Het Engelse type heeft zware botten, een hoofd met veel rimpels, en hangende mondhoeken. Het hier afgebeelde schilderij is gemaakt door een Engelse kunstenaar, ruim 100 jaar geleden. Het is aan de kenners om uit te maken tot welk type Stephanie behoort.

DE SCHILDER

De schilder van deze hond is één van de beroemdste, zo niet de beroemdste onder de Engelse hondenschilders uit de negentiende en twintigste eeuw. Alice Maud Earl wordt in 1863 in een kunstenaarsgezin in Londen geboren.

Haar vader is de kunstenaar Georg Earl (die ook honden en jachttafere-len schildert) en haar oom is Thomas Earl, een befaamd paardenschilder. Ook haar halfbroer, Percy Earl, is een gewaardeerde dierenschilder. Maud krijgt de eerste lessen van haar vader en studeert daarna aan de Royal Female School of Art. Al snel krijgt ze opdrachten om rashonden van bekende hondenliefhebbers en van de koninklijke familie te vereeuwigen. Onder haar opdrachtgevers bevinden zich koningin Victoria, koningin Alexandra, koning Edward VII en de hertogin van Newcastle. Menig 'royal dog' wordt door haar geschilderd. Maud Earl exposeert regelmatig, onder andere in de Royal Academy (1884) en in de Royal Society of British Artists, maar ook op het vasteland van Europa. Haar eerste solo tentoonstelling is in 1897 bij de Graves Gallery Pall Mall in Londen, waar 48 schilderijen met honden worden geëxposeerd. Vanaf dat moment is ze een veelgevraagde kunstenaar – ook internationaal – die talrijke schilderijen en prenten vervaardigt, die later ook worden afgebeeld in boeken en tijdschriften. Bij veel van de hondenschilderijen is bekend wie de afgebeelde honden zijn en daaruit blijkt dat Maud Earl bij de top van de Engelse rashondenfokkers kind aan huis is. Tijdens de Eerste Wereldoorlog heeft ze het idee dat haar Engeland te veel verwoest is om er nog te blijven werken en rond 1916 emigreert ze voorgoed naar Amerika, waar ze in New York City een studio in het Volney Hotel heeft. Daar zet ze haar schilderwerk voort en portretteert een aantal bekende Amerikaanse rashonden, veelal kampioenen. Ook legt ze zich toe op het schilderen van exotische, kleurige vogels. Vergeten is deze kunstenaar in Engeland zeker niet; The Kennel Club Art Gallery heeft in 2004 de tentoonstelling 'Maud Earl: Her Life and Works'

georganiseerd, die duizenden bezoekers trekt. Daarbij wordt nog eens benadrukt dat zij één van de belangrijkste 'canine artists' is.

Maud Earls carrière valt samen met het begin van de periode waarin de meeste honden hun rasstandaard krijgen; schoonheid van honden komt in de belangstelling en zij is één van die kunstenaars die deze schoonheid op magnifieke wijze vastlegt. Al tijdens haar leven zijn haar werken zeer gewild en 'een Maud Earl' aanschaffen is nu nog niet gemakkelijk. In 2007 biedt veilinghuis Bonhams één van haar hondenschilderijen aan voor circa \$ 15.000 en dat is, vergeleken met een John Emms of een Richard Ansdell, een koopje. Maud Earl overlijdt in New York op 8 juli 1943.

EIGENAAR EN COLLECTIE

Drie jaar na het gereedkomen van dit schilderij, in 1896, zijn er al prenten met dezelfde afbeelding verkrijgbaar; een teken hoe groot de populariteit van de maker en het ras is. De huidige eigenaar van het schilderij is het museum van de American Kennel Club. Dit museum verkoopt, in gelimiteerde oplagen, prachtige reproducties van 'I Hear a Voice', in diverse maten en met en zonder lijst. Zie hiervoor: www.akcgallery.com ◀

I HEAR A VOICE

Een reproductie van dit schilderij is via www.ensemble-editions.com verkrijgbaar voor \$ 15. Encore Editions heeft tientallen reproducties van werken van Maud Earl in de collectie. De prijs van een exemplaar van de originele prent, gemaakt door Herbert Edward Secole, varieert van circa £ 150 tot £ 650; ze worden op internet aangeboden. De prijzen van de gelimiteerde reproducties van de AKC variëren van \$ 449 tot \$ 3099.